

Tekst: Aaf Verkade, www.verkademeisje.nl
Foto's: Martijn de Jonge, www.martijndejonge.nl
Gepubliceerd in: Onderwatersport, juni 2009

MENSEN

De redactie van Onderwatersport ontvangt (gelukkig) veel reacties. Bij die mails ook de suggestie: is het niet leuk eens gewoon over mensen te berichten. Duikers dus. D'r zijn ogenschijnlijk zoveel gekke, dwaze, rare en bijzondere duikers. Ja dus. In deze aflevering Aafke Verkade, een niet alledaagse duiker. Huurde een compleet zwembad af om daar met buitenlandse gasten die van alles met duiken van doen hadden, van free divers tot kunstzwemsters, er een duikfeest te houden.

Maar, in dit kader belangrijk, zij heeft een groot netwerk van echte dolfinnenners.

Interactief

Ook in Nederland zijn ze opgedoken. De wat wordt genoemd interactieve dolfinnen. Zoals, bijvoorbeeld, de tuimelaar bij de Brouwersdam. In 1990. Of, twaalf jaar later, in 2002. De gewone dolfin Wesley die in de Westerschelde verscheen. Vijftien maanden lang scharrelde hij er bij boei MG17 zijn kostje bij elkaar. En, meer recent nog, in augustus 2007, toen een vrouwjestuimelaar een aantal weken in de buurt van Tholen bleef zwemmen.

TEKST: MET MEDEWERKING VAN AAFKE VERKADE. FOTO'S: MARTIJN DE JONGE, WWW.MARTIJNDEJONGE.NL

Wesley was overigens, zo zegt Aafke Verkade, geen echte interactieve dolfin. Hij was volgens haar nogal op zichzelf. De boei lag ver uit de kust, maar het observeren vanaf de kant was voor de vele honderden bezoekers toch heel bevredigend, mede doordat het dier zo vaak sprong. Hoe

dan ook: het zijn twee, drie Nederlandse voorbeelden uit de afgelopen decennia van interactieve dolfinnen die er in de diverse Europese kustwateren zijn opgedoken. Wilde dolfinnen zoeken al sinds de Griekse oudheid zélf contact met mensen. Zo'n dier wordt interactief genoemd. Decennialang graag geziene gasten langs de kust. Al wordt tegenwoordig al gauw gesproken over het begrenzen van het contact tussen mens en dier. Waarom? De dolfin kiest er zélf voor om met zwemmers en bootjes te spelen. En bovendien: het dier heeft altijd de derde dimensie van het water tot zijn beschikking voor als het wat ál te druk wordt.

CONGRES Aafke Verkade, 32 jaar. Ze is freediver en observeert sinds 1989 wilde en gedomesticeerde walvissen en dolfinnen. Op de Canarische Eilanden bestudeerde ze een jaar lang residente populaties en het whalewatchtoerisme, zowel onder als boven water. Door middel van populair-wetenschappelijke artikelen draagt ze de kennis van wetenschappers over op het grote publiek. Ze was ook een van de kleine honderd ervaringsdeskundigen, wetenschappers en geïnteresseerden van over de hele wereld die het afgelopen jaar in Ierland

brainstormden over het wel of niet 'managen' van een interactieve dolfin. Het leverde soms verhitte discussies op.

Het driedaagse congres vond plaats in Dingle, waar – heel toepasselijk – al 24 jaar de interactieve dolfin Fungi verblijft. Jan Ploeg schreef – maar dat terzijde – in Onderwatersport april 2008 al uitgebreid over deze dolfin. Verschillende sprekers illustreerden nu in Ierland met voorbeelden hoe mens en dier in hun specifieke geval gemanaged zijn door de lokale bevolking en de autoriteiten. En vooral, of dat goed is gegaan of niet. En de belangrijkste conclusie van het congres is dat – ook al behoren interactieve dolfinnen tot dezelfde categorie zeezoogdier – iedere dolfin met een frisse, nieuwe blik bestudeerd moet worden.

AANRANDING Een open deur zou je zeggen. Immers: ieder dier is anders. En omdat zo'n dier nu eenmaal een redelijk uniek fenomeen is, duiken de media er graag bovenop. De Britse pers staat er bijvoorbeeld om bekend, geruchtmakende anekdotes van eerdere interactieve dolfinnen op de voorpagina te herhalen bij iedere nieuwe dolfin. En krantenkoppen als

Tekst: Aaf Verkade, www.verkademeisje.nl
Foto's: Martijn de Jonge, www.martijndejonge.nl
Gepubliceerd in: Onderwatersport, juni 2009

Springende dolfin in de Westerschelde

atie en wat het dier daar precies doet. Bovendien kan hij/zij speciale bevoegdheden krijgen van de lokale autoriteiten, om in te grijpen als er gevaarlijke situaties dreigen te ontstaan.

Daarnaast blijkt het instellen van een no-go-area enorm belangrijk voor de geestelijke en fysieke gezondheid van de dolfin: dat is een zone waarin niemand hem mag verstoren. En ten slotte, ook niet onbelangrijk, moet er altijd voldoende gezonde vis aanwezig zijn, wil het dier lang op dezelfde locatie blijven. Dat wil zeggen: De lokale (commerciële) visserij moet voorzichtig zijn met hengels en netten en er dient in het algemeen voor te worden gezorgd dat er zo min mogelijk afval in het water terecht komt.

Volgens Aafke Verkade is door deze uit ervaring geboren basisprincipes bespreekbaar te maken, de eerste stap naar een succesvolle relatie tussen publiek, de lokale overheid en de exotische dwaalgast gezet. 'En,' zegt ze, 'zolang we in gedachten houden dat iedere interactieve dolfin uniek is, is het bezoek van zo'n wild zeezoogdier een onvergetelijk mooi cadeaukje.'

Tuimelaar bij de Brouwersdam in 1990

'playful dolphin delights town' of 'dolphin tried to bonk me!' (Dolfin randde me aan) resulteren dan in in ieder geval sensationele berichtgeving. Met, ook dat, uit de pan rijzende verkoopcijfers van de tabloids.

In Nederland blijft die sensationele berichtgeving achterwege. De EHBZ (Eerste Hulp bij Zeehonden en andere Zeezoogdieren) speelt hier vaak een coördinerende en informerende rol bij het bezoek van een dwaalgast. Een EHBZ'er gaat zich altijd ter plaatse op de hoogte stellen en als er iets aan de hand is, worden overige gespecialiseerde instanties ingeschakeld.

MAATREGELEN In Dingle, tijdens het congres over interactieve dolfinen, zijn overigens een drietal (gezien de status van het congres vrijblijvende) maatregelen genoemd, die tot op heden voor zowel mens als dier goed hebben gewerkt. Zo kan een lokale overheid via de nationale EHBZ een guardian aanstellen die op topdrukte dagen een oogje in het zeil houdt. Deze professional observeert het dier en rapporteert diens gedrag (en óók dat van de badgasten) naar de diverse instanties. Een guardian kan geïnteresseerden voorlichten over de situ-

Toto met kano

Toto met een stuk plastic op zijn rugvin

Aafke Verkade zwemmend met Fungi in 1989

Tholense tuimelaar Spypop

Informatie

► Er is op het internet de nodige informatie over interactieve dolfinen te vinden. Voorbeelden zijn:

- Internationaal congres over interactieve dolfinen: irishdolphins.com/conference/index.asp
- EHBZ: zeezoogdieren.org
- www.sosdolfin.nl en www.dolfinarium.nl
- zeezoogdieren.org en walvisstrandingen.nl
- meer Ierse 'sociables': janploeg.nl
- volg sociable dolfin Dony/Georges/Randy die vijf landen bezoekt, inclusief het Nederlandse Dinteloord: <http://irishdolphins.com/webpilot/list/details.asp?l=2&contentid=83>

Killer?

► Hij staat bekend als 'killer dolphin'. Dolfin Tiao in Brazilië. Hij doodde een man uit zelfverdediging. Maar is hij een echte killer dolphin?

Dolfinen gebruiken hun snuit en formidabele zwemkracht alléén als wapen tegen belagers of om hun jongen te beschermen. Deze interactieve dolfin werd door een groep dronken mannen zo getergd, dat hij met een ram van zijn snuit zijn belagers van zich afschudde. Dat werkte wel... tot grote schrik van de lokale bevolking, die hem daarna liever kwijt dan rijk was.